

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Ивайло Иванов Буров

на дисертационен труд за придобиване на образователна и научна степен „доктор“; в докторска програма Предучилищна педагогика от професионално направление - 1.2. Педагогика, област на висше образование 1. Педагогически науки на тема:

**„ИНОВАТИВНИ ОБРАЗОВАТЕЛНИ ТЕХНОЛОГИИ
В ПОДГОТОВКАТА НА ДЕЦАТА ЗА УЧИЛИЩЕ“**

Автор: Маринка Чанева Иванова

Научен ръководител: проф. д-р Виолета Иванова Кюркчийска

Основание за написване на рецензията: Заповед № РД-16-270/17.12.2025 г. на Ректора на Шуменски Университет „Епископ Константин Преславски“.

Докторант Маринка Чанева Иванова е отчислена с право на защита със заповед РД-10-141/25.02.2025 на Ректора на Шуменски Университет „Епископ Константин Преславски“, считано от 01.02.2025 г., за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ в докторска програма *Предучилищна педагогика* от професионално направление 1.2. *Педагогика*, област на висше образование 1. *Педагогически науки*.

1. Кратки биографични данни за докторанта

Докторант Маринка Чанева Иванова придобива бакалавърска степен в Шуменски Университет „Епископ Константин Преславски“, специалност Предучилищна педагогика през 1996 г. През 1998 г. преминава следдипломна квалификация Начална училищна педагогика в ШУ „Епископ Константин Преславски“. През 2007 г. придобива пета професионално-квалификационна степен в Департамента за информация и повишаване квалификацията на учителите, към Тракийски Университет, гр. Стара Загора.

Магистърската си степен придобива през 2011 г. в Шуменски Университет „Епископ Константин Преславски“, специалност Предучилищна и начална училищна педагогика.

В периода през 2011- 2021 г. придобива четвърта, трета, втора и първа професионално-квалификационна степен в ДИКПО-Варна към Шуменски Университет „Епископ Константин Преславски“.

През 2022 г. е докторант към Шуменски Университет „Епископ Константин Преславски“.

Още след завършване на бакалавърската си степен започва работа като по специалността си като учител в детска градина, като по-късно заема

длъжност старши учител в ЦДГ №19 „КОНЧЕ ВИХРОГОНЧЕ“ - гр. Шумен и главен учител в ДГ ОДЗ „СВЕТУЛКА гр. Шумен.

Докторантът представя няколко десетки преминати обучения, болшинството от които са насочени към разглежданата проблематика в дисертационния труд, а именно – в областта на иновациите в образователните и информационните технологии, прилагани в обучението.

2. Актуалност на изследваната проблематика

Изследваната в дисертационния труд проблематика е с висока актуалност, като същевременно се характеризира с теоретична и практическа значимост. Изводите са добре обосновани и паралелно акцентират върху ролите на учителят в обучението на децата, игровия подход към тяхната емоционалност и информационните технологии като интерактивен мултимедиен посредник в обучението.

3. Характеристика на дисертационния труд

Дисертационният труд се състои от увод, три глави, изводи, заключение, приноси и приложение. Общият обем е 223 страници, от които 193 основна част, 7 страници библиография, състояща се от 83 библиографски източника (52 от български автори, 7 на латиница, 24 онлайн), 17 страници приложение и 3 страници изводи, заключение и приноси.

В увода докторантът засяга термина „Училищната готовност“, интерпретацията му и ролята на училищната готовност относно по-бързата адаптация на детето към училищната среда, като извежда необходимостта от проучване на възможностите на иновативните технологии за подготовката на децата в предучилищна възраст за постигане на пълноценно усвояване на програмното съдържание и устойчивостта на знанията и формиране на компетентности, на база на което докторантът определя обекта и предмета на изследването. Определени са целите, задачите и методите и хипотезата на изследването.

В глава първа е направен теоретичен анализ на изследваната проблематика, като:

В раздел 1.1 предучилищното образование се разглежда като преход между две образователни институции. Засегнати са законовата база и нормативни документи, отнасящи се до предучилищното образование, средата в която се извършва предучилищно образование, игровия подход на обучение спрямо детето, съобразен с възрастовите му и психологически особености. Освен обучението е акцентирано и върху възпитателната и социалната насоченост на предучилищното образование.

Докторантът детайлно описва образователните направления – предшественици на учебните предмети и компетентностите, които трябва да придобият децата от четвърта възрастова група (*български език и литература, математика, околен свят, изобразително изкуство, музика, конструиране и технологии, физическа култура*), които на по-късен етап са включени в емпиричното изследване.

В раздел 1.2 акцент е поставен върху училищната готовност, способстваща за плавен преход на детето към учебната дейност в началното училище и преминаването му към нова образователна структура. Докторантът разглежда препоръчителното онагледяване на по-абстрактните материали за обучение на база визуална подкрепа, а също и проверката и оценяването на постиженията на децата посредством положителна обратна връзка. Направена е съпоставка между обучението в предучилищна и начална степен, като се изтъква необходимостта на плавен преход при използваните методи на обучение. Описани са ключовите компетентности по чл.77 на ЗПУО, които се явяват предмет на изследването в глава втора.

В теоретичен план докторантът се позовава на множество утвърдени автори, разглеждащи училищната готовност и видовете готовности – личностна, интелектуална, социално-психологическа.

В раздел 1.3 са засегнати Иновативни образователни технологии в детската градина. В теоретичен аспект докторантът се позовава на определения за понятието „иновация“ на редица доказали се учени в областта на образованието, като приема дефиниция, интерпретираща значението най-близко до задачите, поставени в дисертационния труд.

Разгледана е връзката на технологиите с обучението, ролята им в процеса на обучение, а също и извън него при подрастващите и формирането на тяхното мислене. Акцент е поставен и върху приетата от ЕК Рамка за дигитална компетентност. Информационните технологии са разгледани в хардуерен и софтуерен аспект, като се набляга на интерактивност и мултимедия, а при комуникационните технологии – на интернет, диалогови, конферентни и дистанционни. Докторантът обръща внимание на това, че в образователно направление „Конструиране и технологии“ децата трябва още от детската градина да формират уменията си по информационни технологии, като в теоретичен план се позовава на множество автори, споделящи опит в приложение на дигиталните технологии и компютърна техника в образователния процес. Обърнато е внимание и на ергономичните изисквания при използване на тези технологии при обучението на деца.

Докторантът определя избора на иновативните технологии при провеждане на изследването – Envision, Bee-Bot, STEAM, отнесено съответно към визуално интерактивно обучение, роботика и програмиране, интегрирано обучение. Представени са примери за приложение на съответната технология за развитие на наблюдателността, математическото

и логическо мислене, критичното мислене, креативността и проблемно-ориентираните умения.

В глава втора докторантът определя дизайна на изследването, като формира пет критерия (*езикови и говорни умения, математически умения, социални умения, груби и фини моторни умения, дигитални умения*), всеки от които с по пет показателя. Към всеки от показателите се отнася приложение от предварително избрана иновативна технология, отнасяща се до съответния критерий. По план изследването преминава през три етапа: констатиращ, обучаващ и заключителен. През констатиращия етап докторантът провежда входяща диагностика, отнасяща се до нивото на децата по всеки критерий на входа на експеримента. През обучаващия етап се извършва обучението на контролната и експериментална група съответно по традиционния начин и с приложението на иновационните образователни технологии, определени в инструментариума на изследването. През заключителния етап докторантът провежда изходяща диагностика с идентични задачи като във входящата, с цел доказване/отхвърляне на хипотезата и прави статистически и сравнителен анализ от получените данни, формулира изводи и ги представя за обсъждане с педагогическите екипи, участвали в експеримента.

В глава трета е представен анализът на резултатите от проведеното изследване. Прави впечатление, че резултатите, получени от констатиращия резултат при експерименталната и контролната група са сходни, което е предпоставка за успешно интерпретиране на данните, получени през заключителния етап.

Резултатите от данните, получени през заключителния етап, показват повишена средна стойност на получените резултати при експерименталната група спрямо контролната, което подкрепя доказването на допуснатата в изследването хипотеза. Тази тенденция е валидна за всеки от петте критерия, което е отразено на диаграма 18, като преди това докторантът е представил диаграми от сравнителния анализ по всеки от критериите.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси.

Посочените от докторанта научни приноси са приемливи и развити в научен и практико-приложен план. Прави впечатление големият обем на извършена практико-приложна работа при изследване, обхващащо пет критерия и двадесет и пет параметъра към тях при адаптиран за целта технологичен инструмент.

5. Оценка на автореферата

Авторефератът обхваща обем от 55 страници и е написан според изискванията и обективно отразява съдържанието на дисертационния труд.

6. Оценка на публикациите по дисертацията.

Докторантът е посочил три публикации, отнасящи се до дисертационното изследване. Публикациите са свързани с темата на изследването и отразяват търсенето на решения в изследваната от автора проблематика.

7. Критични бележки и препоръки

Дисертационният труд отразява дългогодишния опит на докторанта при работа с деца в предучилищна възраст и способността му да прилага успешна информационните и комуникационни технологии в обучението на база на лична мотивация и проведени обучителни курсове.

При анализа на резултатите от изходящата диагностика се забелязва тенденция за интерпретиране на по-високото средно стандартно отклонение като постижение, което е малко спорно. По-високото средно стандартно отклонение е признак за получена по-голяма хетерогенност (разнородност) на експерименталната група по изследвания критерий след провеждане на обучението спрямо контролната група. Сравнителният анализ на средните стойности между контролна и експериментална група е по-точният критерий, отнасящ се до доказването на хипотезата.

8. Заключение

Дисертационният труд е резултат от задълбочено теоретико-приложно изследване с безспорна научна стойност, отразяващ търсенията на докторанта в теоретичен и приложен план.

Подкрепяйки направените от докторанта изводи в дисертацията и оценявайки автореферата като отговарящ на изискванията на Закона и Правилника за развитието на академичния състав в Република България, давам своята **положителна оценка** и имам основания да предложа на многоуважаваното научно жури да присъди на Маринка Чанева Иванова научна и образователна степен „доктор“ по професионално направление 1.2. Педагогика, област на висше образование 1. Педагогически науки, докторска програма „Предучилищна педагогика“.

04.02.2026 г.

Рецензент:

проф. д-р Ивайло Иванов Буров